బాదరాయణ సమ్మంధం—మయం మయం

రచన: పంతుల విశ్వనాథరావు

"ఏదమ్మోడూ. ఒక్కరూపాయి వుంటే ఇమ్మీ" అందట ఓరోజు. వాళ్ల తమ్ముడిగారి వూరినుంచి వచ్చి రిక్షా దిగుతూనే, కామాక్షమ్మగారు వీధి గుమ్మంలో నిలబడ్డ మా ఆవిడని ఉద్దేశించి,

కామాక్షమ్మగారంటే మాఇంటి ప్రక్కవాటాలో కాపురముంటున్న 'రిటైర్డు రైల్వే స్టేషన్‌మాస్టారి భార్య. పిల్లా జెల్లా, చీకు చింత లేకపోవడంవల్ల చేతికి నోటికి దారి సాఫీగా జరుగుబాటు కావడంవల్ల ఆమెకు ఏభై ఏళ్లు వయస్సు ఉన్నా, ముదర యవ్వనంలోని మనిషిలా కనిపిస్తుంది. నిండుగా బొద్దుగా వుండే విగ్రహం పుష్టి, నెరిసీనెరియని జుత్తు, పచ్చగా పసుపు రాసుకున్న నుదుటి మీద ముద్దబంతి పువ్వంత ఎర్రని కుంకం బొట్టు—కళగా వుండే ముఖం ఆవిడది. ఎప్పుడూ నవ్వుతూ కలకల మాట్లాడుతూ ఉండే ఆవిడని పేటలోని వారంతా 'అందరికి తలలో నాలిక' అంటూ వుండేవారు.

ఆవిడ అడిగిందే తడువు— మహాభాగ్యమనుకొని మా ఆవిడ ఆ నెలాఖరు రోజులలో తన దగ్గర దాచుకున్న ఒక్కరూపాయి పదిలంగా పట్టుకెళ్ళి ఇచ్చిందట...అంతే!

ఇది జరిగిన ఆరునెలల వరకు ఆ యిద్దరూ కలుస్తూనే ఉండేవారు. సరదాగా మాట్లాడుకునేవారు. ఎన్నో కబుర్లు చెప్పుకునేవారు. అయితే, కామాక్షమ్మగారు తను బదులు పుచ్చుకున్న ఆ ఒక్క రూపాయి సంగతి మినహాయించి మిగతా ఇహపరలోక వ్యవహారాలు మాత్రమే ముచ్చటిస్తూ ఉండేవారు. మా ఆవిడే ఎన్నోసార్లు పరోక్షంగా ఆ రూపాయి గురించి అడగాలని ప్రయత్నించి, గంగాజల ధారాహితంగా సాగే కామాక్షమ్మగారి వాగ్ధోరణితో సాంతేల విఫలురాలైంది. ప్రత్యక్షంగా అసలే అడగలేక పోయింది...

ఒకనాటి మధ్యాహ్నం వీధి సావిట్లో విశ్రాంతిగా కూర్చుని 'చెల్లమ్మ'గారి దగ్గర అప్పుగా తీసుకున్న పావులా బదులు తీర్చనందుకు 'పుల్లమ్మ'గారికి తగువు చెప్తోంది కామాక్షమ్మగారు.

"చెత్త పావులా—పావులా డబ్బులు అప్పు చెయ్యనే కూడదు. చేస్తే వెంటనే తీర్చెయ్యాలి.." అంటూ చివాట్లు పెడుతోంది. ఇదే అదునుగా మా ఆవిడ తన కోపం కూడా తీర్చుకుందామని గబగబా పరుగెత్తిందిపక్కవాటాలోకి. అయితే అప్పటికే టక్కున ప్లేటు ఫిరాయించింది కామాక్షమ్మగారు. "పోనీ చెల్లమ్మ వదినా! నువ్వు పుల్లమ్మకి పావులా డబ్బులు ఇచ్చేవనే అనుకో. అంతమాత్రాన ఇంతగా పీడించాలా ఆమెని. ఏదో మరిచిపోయి వుంటుంది. మరోకారణం అయి వుంటుంది. పేటలో నలుగురం నాలుగణాలు పారేస్తే నీ బోడి పావులా నీ ముఖాన్ని తగులుతుంది. దానికోసం ఇంత తగువూ ఇన్ని రభసలూనా? ఛీ, పిదప కాలం పిన్నమనసులూనూ" అని నాలుగు దులిపింది మా ఆవిడని క్రీగంట చూస్తూ... ముఖాన కత్తి పేటుకి నెత్తురులేదు మా శ్రీమతిగారికి. పోయిన రూపాయి పోగా, ఈ చీవాట్లు ఎవరు భరిస్తారని 'కిం' మనకుండా వెనక్కివచ్చింది. ఆ తరువాత ఒకటిరెండు సార్లు తను గదిలో వంటరిగా వున్నప్పుడు కళ్ళు వత్తుకోడం, ముక్కు ఎగపీల్చడం కూడా జరిగింది.

"పోనీలేవే. ఒక్కరూపాయి కోసం ఏందుకేడవడం? నేను ఇచ్చుకుంటాలే నీకు" అన్నాను ఓరోజు ఓదారుస్తూ. అంతే. నా మీద ప్రురువాంది మా ఆవిడ "మీ రెప్పుడూ యింతే. నాదివేరు, మీది వేరు అని మనలో మనకే తన పరభేదం. అందుకే నా బతుకు ఇరుగమ్మకి పొరుగమ్మకి అలుసై పోయింది." అని నాలుగంటించింది నాకు. 'కిచ్చు' పెట్టేను నేను.

"ఆవిడకి బదులిచ్చిన రూపాయి 'మీది' 'నాది' కాదండీ 'మనది' ఆ రూపాయి 'మనది' అంది మా ఆవిడ 'మనది' అనే మాట గట్టిగానొక్కి పలుకుతూ.

నిజమే. ఆ రూపాయి తిరిగి వచ్చేవరకు పడవలసిన బాధ కూడా మా ఇద్దరిదీ కలిసే ననిపించింది నాకు.

దానురాను కామాక్షమ్మగారు మాఆవిడ పట్టుదలలు, తామషాలు పెంచుకొని పరస్పరం మాటలు కూడా మానుకున్నారు. పేటలోని—మంచినీళ్ల పంపు దగ్గర ఆఖరుకి 'పసుపుకుంకాల' దగ్గర కూడా రెండు పార్టీలు తయారైనయి. కొందరు ఈవిడ పార్టీ, కొందరు ఆవిడ పార్టీ, మిగతావారు 'పులుసులో ముక్కలు.'

ఈ దెబ్బలాట తగ్గించకపోతే పర్యవసానం ఘోరముగా కనుపించింది నాకు. ఓరోజు ధైర్యం చేసి, మా ఆవిడ ప్రొద్దున్నే పెరట్లో స్నానం చేస్తూ వుండగా, వీధి గుమ్మంలోంచి ప్రక్కవాటాలోకి వెళ్లి "పిన్నిగారూ" అని పిలిచేను. కామాక్షమ్మగారిని నేను అలాగే పిలిచేవాడిని. అసలు ఈ తగువంతటికి కారణం నేను ఆవిడని ఆవరస పెట్టి పిలవడమేమో ననిపిస్తుంది నాకు. నాకు 'పిన్నిగార' కాబట్టే ఆవిడ మా శ్రీమతిని కాపురాని కొచ్చిన కొత్తరోజుల్లో

"కోడలు పిల్లా" అని ముద్దుగా పిలిచేవారు. మా ఆవిడ కూడా ఆవిడను "అత్తగారు" అని సాదరంగా మన్నించేది. దెబ్బలాట ఎక్కువైనాక మాత్రం కామాక్షమ్మగారిని "మా పినత్తగారు" అనేది తన పార్టీవారితో! సరే... "ఎవరూ..?" అంటూ వచ్చిందావిడ కాఫీ గ్లాసు తులసిమొక్క వారపెట్టి రుద్రాక్షమాల చేతిలో పట్టుకొని "నేనండీ...ని'—చూడండి పిన్నిగారూ మీరు పెద్దవారు. ఆ రాక్షసి, మా ఆవిడ నా మాట వినకుండా వుంది. పోనీ, మీరైనా...ఇదిగో నేనిచ్చుకుంటాను. ఈ రూపాయి దాని ముఖాన విసిరేదురూ... నాకు బాధ తప్పుతుంది" అన్నాను బెక్కుతూనే! అంతే. ఇంతలోకే వెయ్యి తుపాకీలు పేలినట్లయింది. మిన్ను విరిగి మీద పడినట్లయింది 'ఖస్సు'మందావిడ నా మీద. "సిగ్గులేదూ? చేసుకున్న పెళ్ళాన్ని లొంగ తీసుకోలేక నన్ను అబద్ధాలాడమంటావా? దాన్ని వెళ్ళి నేను క్షమార్పణ కోరుకోవాలా? అందుకు నువ్వు నాకు రూపాయి లంచం ఇస్తావా? నేను పెద్దదాన్ని అయితే అక్కడికి నువ్వు, మీ ఆవిడ ఉగ్గుపాలు తాగుతున్న చంటిబిడ్డలా?... హాం?" అంటూ హుంకరించిందావిడ. ఆవిడ 'విసుర్ల' సారాంశం ఏమిటంటే ఆవిడ నిజంగా 'అప్పు'గా గనక పుచ్చుకొని వుంటే ఇలాంటి రూపాయిలు వంద అయినా విసిరి పారెయ్యగలదట. ఇప్పటికైనా మా ఆవిడ తనకు తానై 'అత్తగారూ ఓ పది రూపాయిలు కావాలి. ఇవ్వండి' అని అడుక్కుంటే 'ముష్టి పదిరూపాయిలు దాని ముఖాన వేసి' కొట్టగలదట. అంతేగాని "హవ్వ ఒక్కరూపాయి కోసం నన్ను ఇలా నడిరోడ్డున కెక్కిస్తుందా?" అంటుందావిడ.

పరుగెత్తుకెళ్ళి మా గదిలో రేడియో పెద్ద స్వరంలోకి తిప్పి అక్కడికీ ఆ మాటలు మా ఆవిడకి ఎక్కడ వినిపించిపోతాయోనని నేను కూడా 'సుప్రభాతం' శ్లోకాలు పెద్ద గొంతుకతో చదవడం ఆరంభించేను. ఆవేళకి మా ఆవిడ దగ్గర నా పరువు దక్కించినందుకు ఆ తరువాత తీరుబాటుగా మా రేడియోకి శ్రీ వెంకటేశ్వరస్వామికి దండం పెట్టుకున్నాను కూడా!

అటుపైని రోజులు గడుస్తున్నకొద్దీ మా ఆవిడకి కామాక్షమ్మగారికి తగువు ముదురుతూ వచ్చింది. కాని తగ్గుముఖం పట్టలేదు. నిజానికి అప్పట్లో మమ్మల్ని చూడ్డానికి హైదరాబాదు నుంచి మా చెల్లి జానకి రాకపోతే మా తగువు మరి తీరేదేకాదేమో?

రైలు స్టేషన్ నుంచి ఇంటికి వస్తున్న దారిలోనే అంతా చెప్పేను వివరంగా మా చెల్లికి.

"చూడమ్మా జానకీ, ఈ తగువు తీరనన్నా తీరాలి. లేకుంటే నాకీ ఊరి నుంచి బదిలీ అయినా కావాలి. అందుకే ప్రయత్నిస్తున్నాను నేను" అన్నాను నేను.

"ఫరవాలేదన్నయ్యా. నే చూస్తాలే" అంది మా జానకి.

"ఏమోనమ్మా. నువ్వు ఎవరి పార్టీలో చేరతావోనని వారంరోజుల నుంచి ఎత్తులు పైఎత్తులు ఆలోచిస్తున్నారు మీ వదిన, ఆ కామాక్షమ్మగారూను" అన్నాను నేను.

"అలాగే చూద్దాంలే అన్నయ్యా" అంది అప్పటికే ఆలోచనలో మునిగి తేలుతున్న మా చెల్లి.

ఇంట్లోకి అడుగు పెట్టిన అరగంటలోనే వీధి గుమ్మంలోంచి "ఏం పిన్నీ బాగున్నావా?" అని అడుగుతూ ప్రక్కవాటాలో ప్రవేశించింది మా చెల్లి.

"రామ్మా. రా! ఎప్పుడు రావడం? అంతా కులాసానా?" అని లాంఛనంగా పలకరించేరు. అంత వరకు తలుపు సందులోంచి అన్నీ చూస్తున్న కామాక్షమ్మగారు,

"ఏదో పిన్నీ. నీ దయవల్ల ఇలాగున్నాను. అన్నయ్యను చూడాలని పేరేగాని నిన్ను చూడాలనే వచ్చేను పిన్నీ. అటుచూస్తే అత్తగారు కాల్చుకు తింటూంది. ఇటుచూస్తే అమ్మ నన్నే కేకలేస్తోంది. ఇంక నాకెవ్వరున్నారు పిన్నీ. నువ్వు తప్ప?" అని బిక్కమొహం పెట్టింది మా చెల్లి. "అయ్యో అదేమిటే సోద్యం క్రిందటిసారి వచ్చినపుడు 'మా అత్తగారు దేవత—దయ్యము' అని ఏమిటేమిటో వాగేవు ఇప్పుడిలా ఏడుస్తున్నావు." అని ఊరడించింది కామాక్షమ్మగారు.

"అంతే పిన్నీ. తెల్లనివన్నీ పాలు—నల్లనివన్నీ నీళ్లు' అని అమాయకంగా నమ్మే రకం నేను. అంతా నీ పోలికే. అందుకే అందరి చేత ఇలా మాటలు పడుతున్నాను."

చివరికి కామాక్షమ్మగారి చేత పదిసార్లు ప్రతిమాలించుకొని మా జానకి చెప్పిన కథ యిది: ఓసారి తను సినిమాకి బయల్దేరిందట. 'నేనూ వస్తా'నని అత్తగారు వెంట పడిందట. 'పోనీ భర్తనో, కొడుకునో అడిగి ఓ రూపాయి డబ్బులు తెచ్చుకోకూడదూ?' తీరా సినిమాహాలు వరకు వచ్చి దిక్కులు చూస్తూ నిల్చుందట. 'పోనీలే' అని అప్పటి కప్పుడు మా చెల్లి ఓ రూపాయి అప్పుగా సర్ది మాట దక్కించిందట. అయితే ఆతరువాత "నా రూపాయి నాకు తిరిగి యివ్వాలా? వద్దా?" అని ప్రశ్నించింది జానకి. సంభాషణ ఎటు దారి తీస్తుందో పూర్తిగా అర్థంకాక తాళంచెవి మార్కు ముఖం పెట్టింది కామాక్షమ్మగారు. ఆవిడకు జవాబియ్యడానికి కూడా సావకాశం లేకుండా చెప్పుకుపోతోంది మా చెల్లి. "ఇంతకీ మరోలా అడిగితే ఓ పదిరూపాయలు ఆవిడ ముఖాన పారేసినా నా కంత కష్టం అనిపించేదికాదు పిన్నీ. కాని ఇది అప్పుగా తీసుకున్న రూపాయి అప్పు తీర్చకపోతే ఋణానుబంధం ఏడు జన్మలదాకా వుంటుందంటారు అవునా?" అని మళ్ళీ అడిగింది మా చెల్లి.

పచ్చి వెలక్కాయ పడింది కామాక్షమ్మగారి గొంతుకలో.

"పోనీ. ఆవిడ పోరు తప్పుతుందని ఇక్కడికి వస్తే. "అయినా, ఒక్కరూపాయి కోసం ఆ పెద్దావిడని అంతగా సాధించకపోతే నువ్వే సరిపెట్టుకుంటే పోలా?" అని పెద్ద ఆరిందాలాగ నాకే నీతిపాఠాలు చెప్తోంది మా వదినగారు. ఈ విడకే నా కాస్త బుద్ధి చెప్పు పిన్నీ" అని మరో చురక తగిలించింది మా జానకి ఏమీ ఎరగనట్లు. కత్తివేటుకి నెత్తురు చుక్కలేదు కామాక్షమ్మగారి ముఖంలో. ఎదురు దెబ్బతీసే అవకాశంలేదు. వలలో పడిపోయింది తను. తన మెదడు మొద్దుబారి పోయిందో యేమో?.. గడగడ చెంబుడు మంచినీళ్లు త్రాగి "గోవిందా" అని తేల్చింది ఆవిడ.

"వస్తా పిన్నీ. మళ్లీ కలుస్తాను" అని చటుక్కున లేచి వచ్చేసింది మా చెల్లి.

"ఏవమ్మా. వచ్చిన దగ్గరనుంచి పెద్దరికాలకి బయల్దేరేవు నాతో మాటలైనా ఆడకుండా" అంది మా శ్రీమతి మెల్లిగా. జానకి ప్రక్కవాటాలోంచి రావడం చూసి.

"అవునులే వదినా! మీరంతా ఒక్కటే! పోనీ నా ఒక్కరూపాయి నాకిచ్చేయమని ఆపెద్దావిడతోనే చెప్పరాదూ? ఏం? ఆవిడకు లేదా? పోదా? కాకపోతే నా ఒక్కరూపాయి కోసం ఋణం మూటకట్టుకుపోతుందా? పున్నామనరకానికి. అప్పు ఎగవేసినందుకు ఆరేళ్ళు, అబద్ధం చెప్పినందుకు ఇంకో ఆరేళ్ళు వెరసి పుష్కరకాలం పుష్కలంగా పీడించి వదుల పెడతాడా యమధర్మరాజు. ఏదో అత్తగారు అయినవారు అని ఇంతగా చెప్తున్నాను కాని ఇదే ఏ ఇరుగమ్మో, పొరుగమ్మో అయి వుంటే ఏనాడో ఓ నువ్వుగింజ కూడాపారేసి వుందును. ఆ" అంది గట్టిగా మా చెల్లి.

ఆ మాటలు మా ఆవిడని ఉద్దేశించి అందో ప్రక్కవాటాలోవున్న కామాక్షమ్మగారి కోసం అందో ఆ గొంతుకే చెప్పింది. అయినా మా చెల్లి అదేమీ పట్టించుకోకుండా "పదన్నయ్యా కాస్త మామయ్యగారింటి వరకూ పోయొద్దాం" అని లేచింది అర్థాంతంగా.

ఈ సంగతి ఏదీ అర్థంకాక ఈసారి క్వశ్చన్ మార్కు ముఖం పెట్టడం మా శ్రీమతి వంతు అయింది. ఆరాత్రి చాలాసేపటి వరకు కామాక్షమ్మగారింట్లో ఏవో సామానులు సర్దుతున్నట్లు అలికిడి అయింది. సాధారణంగా ఇలాటి విషయాలలో కలుగచేసుకోని ఆ ముసలాయన—రిటైర్డు రైల్వే స్టేషన్ మాస్టారు—ఏదో సణుగుతున్నట్లు మాటలు వినిపిస్తూనే వున్నై. అసలు సంగతి మాత్రం అర్థం కాలేదు........

"కాస్త మోతాదు ఎక్కువైనట్లుంది చెల్లీ" అన్నాను నేను.

"అతిగా వాగేనేనని నాకూ భయంగానే వుందన్నయ్యా" అంది జానకి.

మర్నాడు ఉదయం నిద్ర లేచేసరికి వీధి తలుపు సందులోంచి ఓ తెల్లని కవరు పడివుంది. అందులో ఉత్తరంతోపాటు ఒకరూపాయి నోటు కూడా వుంది. ఆ ఉత్తరంలోని వివరాలు యివి:

"చి. సౌ. జానకమ్మను పిన్ని ఆశీర్వదించి, జరుగురుగా రమ్మని అర్జంటు కవరు రావడం వల్ల రాత్రి బండిలోనే బయల్దేరి మా తమ్ముడుగారి వూరు వెళ్తున్నాను. నేను తిరిగి వచ్చేసరికి వారం పదిరోజులు పట్టవచ్చును. రేపో, ఎల్లుండో మీ అత్తగారు కూడా ఈ వూరు రావచ్చునని విన్నాను. ఆవిడను మరీ మరీ అడిగేనని చెప్పు. ఇందులో వుంచిన రూపాయి నాకు బదులు మీ అత్తగారు ఇచ్చిందని భావించు. ఇకపైని నువ్వు, మీ అత్తగారు యీ రూపాయి సంగతి విస్మరించి కలిసిమెలిసి సుఖంగా ఉండగలరని ఆశిస్తున్నాను. ఈ రూపాయి నా దగ్గర పుచ్చుకోవడం నీకు ఇష్టం లేకపోయినా లేక ఈలోగా మీ అత్తగారే స్వయంగా మనసు మార్చుకొని నీ రూపాయి నీకు అప్పు తీర్చినా, ఈ రూపాయి చి. సౌ. మీ వదినకు ఇచ్చివేయవలెను. చి. మీ అన్నయ్యకు చి. సౌ. మీ వదినకు నా ఆశీర్వచనములు. కామాక్షమ్మ వ్రాలు" అంతా విని "పాపం. మామయ్యగారిని మనింటికే భోజనానికి పిలవండి. ఆవిడ వచ్చేవరకు ఎంత ఇబ్బంది పడతారో యేమో!" అంది మా ఆవిడ.

"ఆసి నీ ఇచ్చకం బంగారంగాను. ఈ రూపాయి మాత్రం నీకు ఇవ్వను సుమా వదినా" అంది మా చెల్లి బుంగమూతి పెట్టి.

"వద్దులే అమ్మా. నీ అత్తగారికే మరోసారి సినిమా చూపించుకో" అంది మా ఆవిడ.....